

В.Ю. Кришмарел
*старший науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник
e-mail: krishmarel@ukr.net*

ЦІНІСНО-СМИСЛОЖИТТЄВИЙ ВИМІР У НАВЧАННІ ФІЛОСОФІЇ В ШКОЛІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАУВАГИ

Наскрізне навчання філософії в школі має бути спрямоване перш за все на формування соціальної компетентності, роблячи акцент на ціннісних орієнтаціях. В умовах загальноосвітнього процесу цей складник може бути реалізований через два вектори – розвиток філософування на засадах критичного мислення та формування смисложиттєвих цінностей. За допомогою такого підходу забезпечується системне включення морально-життєвих досвідів і смислів у шкільну освіту.

Навчання філософії забезпечує активне напрацювання ціннісних орієнтирів, що забезпечується лише при інтерактивній роботі. На основі усвідомлення розмаїтих підходів до одного питання, виокремлення слабких аргументів та логічних помилок школярі набувають вміння цілісно осмислювати проблему, системно аналізувати та досягати закономірності. Завдяки цьому вдається уникнути емпіричного розгляду, що призводить до ковзання поверхнею проблеми, без занурення в її осмислення, а отже – і вирішення.

Перехід до практичної філософії (в широкому сенсі) як вирішення смисложиттєвих питань доцільно реалізовувати через врахування рекомендацій програм виховання зростаючої особистості «The Six Pillars of Character» і «Pursuing Victory With Honor». Вагомим є те, що починається рух з «подумати», а навчання філософії якраз сприяє формуванню «думання» як цілісного процесу. З огляду на це долучення до наведених кроків сприятиме більш впевненому подоланню складнощів у реальному житті, що важливі в аксіологічному вимірі особистості.

З огляду на те, що філософське мислення формується перш за все через розмірковування, зумовлене опрацюванням текстів, для формування в учнів виваженого ставлення до цінностей сучасного світу доречною на уроках, наприклад, історії та громадянської освіти, буде робота з фрагментами документів та першоджерел, визначальних щодо аксіологічного виміру сьогодення. Такий підхід в навчанні актуальний через те, що осмислення аргументації, способів мислення, засадничих цінностей авторів дають учням змогу зрозуміти, чому і як відбувалася генеза цінностей сучасного світу, що призводить до потреби відстоювати та захищати їх, чому слідування їм є здобутком і свідченням прогресу. Такі тексти потребують формування оціночних суджень на основі осмислення, тож вчителю доречно використати методи «Залиште за мною останнє слово», «Запитайте в автора», «Шкала цінностей», «Фішбоун».